

BÀN LUẬN: KHÔNG THẦY ĐÓ MÀY LÀM NÊN & HỌC THẦY KHÔNG TÀY HỌC BẠN - VĂN MẪU 7

Đề bài: *Bạn em băn khoăn vì sao đã có câu tục ngữ: "Không thầy đố mày làm nên" mà lại còn có câu tục ngữ: "Học thầy không tày học bạn"? Em hãy giải thích để giúp bạn em hiểu rõ ý nghĩa và mối quan hệ giữa hai câu tục ngữ trên.*

Lập dàn ý

1. Mở bài:

- Quan niệm và thái độ tôn sư trọng đạo của dân tộc ta.
- Vai trò của thầy và bạn trong học tập đều quan trọng như nhau.

2. Thân bài:

* Giải thích câu: "không thầy đố mày làm nên"

- Đề cao đến mức tuyệt đối vai trò của người thầy đối với học sinh.
- Thầy dạy cho học sinh những kiến thức cần thiết. Thầy là người dẫn đường chỉ lối, không chỉ dạy chữ mà còn dạy nhân nghĩa, đạo lí làm người.
- Thầy nhiều khi còn quyết định đến cả việc tạo dựng sự nghiệp của học sinh

* Giải thích câu: "học thầy không tày học bạn"

- "Không tày": không bằng. Là cách nói nhấn mạnh ý: học hỏi bạn bè là điều hết sức quan trọng và cần thiết đối với mỗi học sinh vì thầy chỉ dạy ở lớp, ở trường, còn phần lớn thời gian của học sinh là học tập với bạn bè.
- Học ở bạn những điều hay lẽ phải. Trao đổi thêm với bạn bè để nắm vững thêm điều thầy dạy trên lớp mà mình chưa hiểu hết. Bạn tốt giúp đỡ nhau tận tình thì cũng có vai trò quan trọng trong sự tiến bộ của mỗi người học sinh trong học tập, đời sống.

* Mối quan hệ giữa hai câu tục ngữ:

- Hai câu tục ngữ trên khẳng định: học thầy, học bạn đều quan trọng như nhau và cần thiết để bổ sung ý nghĩa cho nhau, phản ánh quan niệm của người xưa về việc học.

- Trong quá trình học tập, chúng ta cần khai thác thật mạnh mặt thuận lợi của thầy, của bạn để không ngừng nâng cao hiểu biết về mọi mặt.

3. Kết bài:

- Muốn giỏi thì phải học tập toàn diện: học thầy, học bạn, học trong sách vở, học trong thực tế đời sống quanh mình.

- Phải tôn trọng thầy cô, khiêm tốn học hỏi bạn bè để trở thành người trò giỏi, con ngoan, công dân có ích cho xã hội.

Gợi ý làm bài

“Không thầy đố mày làm nên. Học thầy không tày học bạn”. Chú trọng đến vai trò đích thực của việc học hỏi ở bạn bè cùng trang lứa ở nhà, giờ lên lớp.

* “Không thầy đố mày làm nên”: Đề cập đến tầm quan trọng của người thầy trong học tập ở trường lớp.

– Mối quan hệ của hai câu tục ngữ: Không đối lập mà bổ sung.

– Bàn luận:

* Mặt tích cực và hạn chế của hai câu tục ngữ trên:

Câu “Không thầy đố mày làm nên”

+ Tích cực: đề cao vai trò quan trọng của người thầy trong truyền thụ kiến thức, thái độ trân trọng thầy.

+ Hạn chế: dễ tạo nên tâm lý ỷ lại, thụ động, học vẹt ở học sinh.

Câu “Học thầy không tày học bạn”

+ Tích cực: phát huy được sự năng động, sáng tạo trong học tập.

Động viên được ý thức tập thể, tình đoàn kết, giúp đỡ nhau trong học tập.

+ Hạn chế: hiểu sai lệch vấn đề: xem thường vai trò của người thầy.

Hiện tượng làm bài, học bài dùm bạn

“Học thầy không tày học bạn” câu tục ngữ được đúc kết từ quá trình sống và kinh nghiệm sống của cha ông ta, nhưng đã làm cho nhiều thế hệ cháu con đâm ra hoang mang. Vì

sao? Vì một câu tục ngữ nhưng lại có hai lời khuyên. Vậy có mâu thuẫn hay không? Xin thưa rằng không: vì cả hai bổ sung cho nhau, giúp ta ta có sự học toàn diện hơn.

“Không thầy đố mày làm nên” là một phát ngôn khẳng định rõ ràng, dứt khoát về vai trò của người thầy dạy. Đã đi học là phải có hai đối tượng: người dạy (thầy (cô) giáo) và người học (học sinh). Và dù có sách trong tay, học sinh chúng ta vẫn rất cần sự chỉ bảo, hướng dẫn, uốn nắn của các thầy. Đó chính là phương pháp, là kỹ năng học sao cho tốt. Thầy đâu chỉ thực hiện chức năng “cầm tay chỉ việc” mà phải chỉ ra đường hướng, cách thức, kỹ năng...

Như vậy, thầy giáo là người đứng trên ta một bậc về tầm hiểu biết tri thức khoa học, đạo lý làm người và nhiều lĩnh vực khác trong cuộc sống. Tôn sư trọng đạo luôn là bài học đạo lý và cũng là nét đẹp nhân văn truyền thống của dân tộc ta: “Muốn sang thì bắc cầu kiều. Muốn con hay chữ thì yêu kính thầy” (ca dao).

Còn câu “Học thầy không tày học bạn” (hoặc “Học thầy chẳng tày học bạn”), có nghĩa là học thầy không bằng học bạn. Bạn ở đây là bạn bè, những người cùng trang lứa, cùng vào vai người đi học, cùng nhiều hoàn cảnh và điều kiện khác nữa.

Xuất phát điểm như nhau nhưng trong cuộc đua tri thức lại có thể không giống nhau: Người tiếp thu nhanh, người tiếp thu chậm; người giỏi môn này, người trội hơn môn kia. Vậy là có khi trong một lớp học nào đó, sẽ có “người cao người thấp”, xếp hạng bao giờ cũng có người đứng đầu, người “đội sổ”.

“Thua thầy một vạn không bằng thua bạn một li”. Bởi theo lẽ thường, học trò đi học, thua kém thầy là chuyện đương nhiên; nhưng kém một bạn nào đó dễ làm cho ta cảm thấy tự ái, ngượng ngùng, xấu hổ: “Cũng com, cũng gạo, cũng thầy mà sao em kém thế này, em ơi” (ca dao). Muốn không “thua chị kém em”, chúng ta phải học hỏi với tinh thần cầu thị. Đừng có ngại, hay sĩ diện hão. Bác Hồ từng căn dặn: “Học ở trường, học ở trong sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân”. Vậy thì, học ở trường chính là học từ thầy cô, còn học lẫn nhau chính là học từ bạn bè đây. Đó cũng chính là một cách học tối ưu. “Một tai nghe thầy, một tai nghe bạn về nhà mẹ giảng, thế là thành... mười tai”. Hai câu tục ngữ “Không thầy đố mày làm nên” và “Học thầy không tày học bạn” là hai lời khuyên chí lý, hai bài học có giá trị bổ sung cho nhau để đưa ta tới chân trời tri thức một cách hiệu quả nhất.

Trong kho tàng thành ngữ tục ngữ dân gian, cũng không hiếm gì các cặp tục ngữ tương như nghịch lý mâu thuẫn. Chẳng hạn: “Giọt máu đào hơn ao nước lã” (Ý nói tình anh em, máu mủ ruột già là cao cả, rất hệ trọng) với “Bán anh em xa mua láng giềng gần” (Phải quan hệ với hàng xóm láng giềng sao cho phải, bởi trong nhiều hoàn cảnh, do anh em xa xôi cách trở không có điều kiện giúp đỡ, chính những người láng giềng tốt bụng kia lại vô cùng hữu ích vào những khi tắt lửa tối đèn).

Đây là hai câu tục ngữ nằm trong hai bối cảnh khác nhau về cách ứng xử tình huống mà mỗi người nên xử lý sao cho hợp lệ. Hay là hai câu "Người đẹp vì lụa, lúa tốt vì phân" và "Tốt gỗ hơn tốt nước sơn", lại thể hiện hai quan niệm liên quan đến cùng về một hiện tượng (quần áo, trang phục). Một câu nói về cách tận dụng trang phục để làm tăng vẻ đẹp hình thể, còn câu kia nói về một quan niệm giá trị thẩm mỹ trong cuộc đời (cốt lõi, bản chất mới là cái quyết định). Chúng vẫn hoàn toàn đúng nếu chúng ta xét trong từng hoàn cảnh phát ngôn.

PGS TS Phạm Văn Tình

Bài làm

Từ xưa, nhân dân ta đã coi trọng vị trí của người thầy trong xã hội. Có biết bao câu ca dao tục ngữ thể hiện tinh thần tôn sư trọng đạo: Nhất tự vi sư, bán tự vi sư; Muốn sang thì bắc cầu kiều. Muốn con hay chữ phải yêu lấy thầy...

Trong nhà trường, người thầy giữ vai trò rất quan trọng, vì thế dân gian đã khẳng định: Không thầy đố mày làm nên. Nhưng bên cạnh đó lại có quan điểm cho rằng: Học thầy không tày học bạn. Như vậy, xét về mặt ý nghĩa, hai câu trên có mâu thuẫn với nhau hay không?

Nếu mới đọc qua, chưa suy nghĩ sâu sắc, chắc chắn có người cho rằng hai câu tục ngữ trên chứa đựng hai quan điểm trái ngược nhau. Thực tế không phải như vậy. Cả hai câu đều nói đến vai trò của người dẫn dắt là thầy giáo và bạn bè trong học tập.

Câu thứ nhất: Không thầy đố mày làm nên đề cao đến mức tuyệt đối vai trò của người thầy đối với học sinh. Trong khi đó câu thứ hai: Học thầy không tày học bạn lại đề cao vai trò của bạn bè. Chúng ta nên hiểu nội dung hai câu tục ngữ này như thế nào cho đúng?

Trong nhà trường, vai trò của người thầy vô cùng quan trọng. Thầy dạy cho trò những tri thức cần thiết thông qua bài giảng trên lớp. Thầy là người dẫn đường, chỉ lối, mở rộng, nâng cao hiểu biết cho học sinh. Đồng thời với việc dạy chữ là dạy người. Người thầy dạy bảo những điều hay lẽ phải, quan tâm giáo dục đạo đức cho học sinh, giúp các em sống theo đạo lý làm người. Đối với việc trưởng thành và tạo dựng sự nghiệp của học sinh, công lao người thầy quả là to lớn.

Nhưng không phải người thầy thay thế được tất cả. Thầy hết lòng giảng dạy trò phải hết sức nỗ lực trong học tập, tiếp thu thì mới mong đạt được kết quả tốt. Như vậy, cố gắng của học sinh cũng là một phần đáng kể. Nếu phủ nhận mặt này, ý nghĩa của câu tục ngữ trên sẽ là nhận xét phiến diện.

Vai trò của người thầy quan trọng như vậy nhưng trong quá trình học tập, vai trò bạn bè cũng quan trọng không kém nên người xưa cho rằng: Học thầy không tày học bạn (không tày ở đây có nghĩa là không bằng). Đánh giá như vậy sợ có thiên lệch chăng? Ở đây, mục đích của người xưa là dùng cách nói cường điệu để nhấn mạnh tác động của bạn bè đối với sự tiến bộ và hiểu biết của mỗi người. Kiến thức thầy giảng trên lớp, có gì chưa hiểu, ta đem hỏi lại bạn bè. Bạn tận tình hướng dẫn cho mình, tức là bạn cũng đóng vai trò của người thầy cô trong chốc lát.

Thực tế cho thấy bạn bè tốt giúp đỡ, hỗ trợ nhau rất nhiều điều có ích trong quá trình học tập, làm việc và xây dựng sự nghiệp. Bạn bè cũng trang lứa tạo ra sự thông cảm, gần gũi nên việc học hỏi cũng dễ dàng tiếp thu hơn.

Vậy ta nên hiểu quan niệm học thầy, học bạn như thế nào cho đúng?

Mỗi học sinh phải chăm chỉ, cố gắng tiếp thu những điều hay lẽ phải do thầy dạy bảo, kết hợp với óc suy nghĩ, sáng tạo của bản thân để không ngừng nâng cao kiến thức. Luôn ghi nhớ truyền thống Tôn sư trọng đạo của dân tộc. Có kính trọng thầy thật sự thì mới có tâm thế trong sáng, nghiêm túc đón nhận lời thầy dạy bảo. Có điều gì chưa hiểu hoặc hiểu chưa kĩ, ta mạnh dạn hỏi lại bạn bè, tránh thái độ tự ti, giấu dốt, bởi đó là điều hoàn toàn bất lợi cho việc học hành. Học thầy, học bạn không chỉ về kiến thức mà còn học ở tác phong, đạo đức để trở thành con người hữu ích cho xã hội.

Hai câu tục ngữ trên bổ sung ý nghĩa cho nhau để phản ánh quan niệm của người xưa về việc học. Ngày nay, cách học tốt nhất là học ở thầy, học ở bạn, học trong sách vở và học trong thực tế cuộc sống hằng ngày. Muốn nên người, chúng ta phải có thái độ tôn kính thầy cô, quý mến, tôn trọng bạn bè và khiêm tốn trong học tập. Con đường đến với tri thức là còn đường gập ghềnh, gian nan. Trên con đường ấy, thầy và bạn vừa là người chỉ lối, vừa là người đồng hành quan trọng biết bao đối với mỗi chúng ta.